

Burcu Kösem

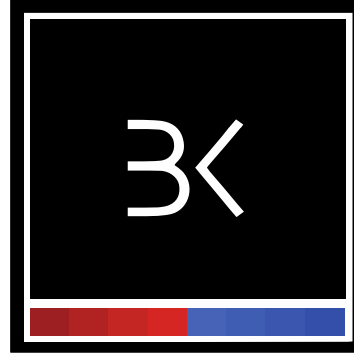
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

19 Ocak / 2024

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Savaş riskleri artarken: Pakistan İnan gerilimi

- ❑ İsrail Filistin savaşı, yarattığı trajediye rağmen devam ederken, bu hafta bölgede civar ülkeler tarafında da sular yeterince sıcaktı.
- ❑ Geçtiğimiz hafta Pakistan'ın Belucistan eyaletinde Ceyş el-Adl örgütünün militanlarının saklandığı iddia edilen yerlere İnan tarafından füze saldırıları gerçekleştirilmiş ve Pakistan Dışışleri Bakanlığı'na göre, Pakistan'ın Tahran'daki büyükelçisini ülkeye geri çağırmasına neden olan saldırıda, iki çocuk ölmüş, üçü de yaralanmıştı.
- ❑ Çok geçmeden misilleme geldi ve Pakistan, Perşembe sabahı İnan'ın Sistan-Belucistan eyaletinde militanlara ait olduğundan şüphelenilen sığınakları hedef alarak hava saldırıları gerçekleştirdi.
- ❑ 9 kişinin hayatını kaybettiği saldırılar için Pakistan Dışışleri Bakanlığı, "İnan'daki belirli üslere yönelik son derece koordineli bir askeri saldırı" düzenlendiğini duyurdu. Pakistan ordusu da yaptığı açıklamada, "terör örgütleri tarafından kullanılan sığınakların istihbarata dayalı bir operasyonla başarılı bir şekilde vurulduğunu" belirtti.
- ❑ Saldırlara rağmen her iki ülke de birbirlerini hedef almadığı konusunda ısrarcı. Hem İnan hem de Pakistan diğlerinin topraklarında bulunan Beluç milliyetçisi militan grupları vurduklarını iddia ediyor.
- ❑ İnan ve Pakistan'ı yakından izleyen gözlemciler, iki ülke arasında son dönemde yaşanan gerginliğin tüm bölgeyi olumsuz etkileyeceği görüşünde.
- ❑ Washington'da yaşayan analist Dr. Bukhari, "iki ülke arasındaki ilk raund sona erdi ve şimdi top yeniden İnan'ın sahasında: Pakistan'ın eylemine nasıl tepki vereceklerini göreceğiz" diyor ancak saldırılarda bir duraklama beklediğini dile getiriyor.
- ❑ 7 Ekim saldırılarında da sıklıkla adı geçen İnan'ın öncülüğünde savaşın bölgede yayılma riski büyük bir krizi de beraberinde getirebilir.

Netanyahu'dan ABD'nin iki devletli çözümüne red!

- ❑ Joe Biden yönetimi, 7 Ekim sonrası yaptıkları açıklamalarda bölgenin güvenliği için iki devletli çözümün gerekli olduğunu savunuyordu.
- ❑ Birçok kişi mevcut krizin taraflarını, bir diplomatik çözüm için masaya çekebileceğini umuyordu.
- ❑ Oysa İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, Gazze'deki savaş sona erdiğinde dahi bir Filistin devletine karşı olduğunu söyledi.
- ❑ Basın toplantısında Gazze'deki savaşla ilgili konuşan Netanyahu, hareketin Hamas tamamen yok edilene kadar süreceğini ve daha uzun süre devam edebileceğini söyledi.
- ❑ Beyaz Saray'a da iletiildiği ifade edilen mesajın sorulduğu ABD Ulusal Güvenlik Konseyi Sözcüsü John Kirby, iki ülkenin farklı görüşte olduğunu çok açık olduğunu kaydetti.
- ❑ 7 Ekim saldırısı sonrası İsrail'e açık askeri destek veren ABD yönetimi, Gazze'deki ölü sayısındaki katlanarak artışı sonrası Tel Aviv'e yaptığı çağrılarının tonunu değiştirdi.
- ❑ ABD'de bazı çevrelerde, İsrail'e askeri yardımları koşullara bağlama görüşü güçleniyor.
- ❑ Uzmanlara göre Netanyahu kariyeri boyunca Filistin topraklarında "işgali yönetme" stratejisi uyguladı.
- ❑ İki devletli çözüm anlaşmasının taslağı, İsrail ve Yaser Arafat'ın El Fetih örgütü liderliğindeki FKÖ'nün, Norveç'in arka planda aracılık ettiği müzakerelerin ardından 1993 yılında iki devletin karşılıklı olarak birbirini tanımasını kabul etmesinden sonra oluşturuldu.
- ❑ Oslo süreci olarak adlandırılan süreçte, hiçbir zaman sona gelinemedi ve geride çözülmesi eskisinden çok daha zor olan sorunlar kaldı.
- ❑ Barış için toprak anlaşmaları, Filistin Yönetimi'nin İsrail'in 1967'deki 6 Gün Savaşı'nda ele geçirip işgal ettiği topraklarda özyönetim kurmasını sağladı.
- ❑ Ancak askeri işgal ve Yahudi yerleşim faaliyetleri devam etti ve "kalıcı statü sorunları" adı verilen meseleler daha sonraki müzakerelere bırakıldı.

Türk astronotu uzayda

- ❑ Türkiye'nin ilk astronotu Alper Gezeravcı'nın da içinde bulunduğu uzay aracı, NASA'nın Florida'daki Kennedy Uzay Merkezi'nden başarıyla fırlatıldı. Gezeravcı'nın uzaydaki ilk sözleri "İstikbal göklerde" oldu.
- ❑ Elon Musk'ın SpaceX şirketine ait Dragon kapsülünün Uluslararası Uzay İstasyonu'na (ISS) ulaşmasını sağlayacak olan Falcon 9 roketi, ABD yerel saatiyle 16.49'da (TSİ 00.49) fırlatıldı.
- ❑ ABD'nin Florida eyaletindeki Kennedy Uzay Merkezi'nden fırlatılan roketin taşıdığı kapsülde ilk Türk astronotu Alper Gezeravcı da bulunuyor.
- ❑ Axiom Mission 3 (Ax-3) misyonu adı verilen uzay uçuşunda yer alan Gezeravcı ve beraberindeki üç astronotu taşıyan kapsülün yaklaşık 36 saatlik yolculuğun ardından Cumartesi sabahı Uluslararası Uzay İstasyonu'na kilitlemesi planlanıyor.

TCMB başkanına yönelik iddialar gündem oldu

- ❑ Merkez Bankası çalışanı Büşra Bozkurt'un T.C Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) verdiği şikâyet dilekçesini gündeme taşıyan Sözcü gazetesinin haberinde, Hafize Gaye Erkan'ın babası Erol Erkan'ın bankada gayri resmî olarak yönetici konumuna getirildiği ve personelin işe alınması, çıkarılması, tayin gibi konularda yetkilendirildiği iddia edilmişti.
- ❑ DW Türkçe'ye konuşan bir TCMB yetkilisi de Ankara'daki TCMB Sosyal Tesisleri'nin Hafize Gaye Erkan'ın talimatıyla tadilat yapılacağı bahanesiyle kapatıldığını, burada görev yapan aşçı ve garsonların tamamen Başkan ve ailesinin emrine tahsis edildiğini öne sürmüştü.
- ❑ Başkan Erkan ve ailesinin ayrıca 2023 yılında deprem nedeniyle personele kapatılmış olan İzmir Özdere'deki kampı da özel olarak kullandığını iddia eden yetkili, burada görev yapan aşçı ve garsonlardan bazılarını da zorla İstanbul ve Ankara'da görevlendirdiklerini öne sürmüştü.
- ❑ TCMB yetkilisi, Merkez Bankası Başkanı'nın sadece babasının değil annesi Gamze Erkan'ın da torunuyla ilgilenme amacıyla genellikle bankada bulunduğunu ve yetkisi olmadığı hâlde banka çalışanlarına talimat verdiğini iddia etmişti. Yetkili, Hafize Gaye Erkan'ın babası Erol Erkan'a makam aracı ve makam odası tahsis edildiği bilgisinin de doğru olduğunu belirtmişti.
- ❑ TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, babasının gayriresmî yönetici gibi davrandığı ve bankanın sosyal tesislerinin ailesine tahsis edildiği yönündeki iddialara yanıt verdi.
- ❑ Erkan, resmi X hesabından yaptığı paylaşımında, "Son günlerde şahsım ve ailemi hedef almak suretiyle, Bankamıza yönelik güven bozucu, kasıtlı ve gerçeklerle bağdaşmayan haberler dolaşıma sokulmuştur" ifadesini kullandı.

2023 bütçe açığı ve 2024 beklentisi karamsar

- ❑ 2023 yılı bütçesi için 4 trilyon 469 milyar lira bütçe gideri ve 3 trilyon 810 milyar lira bütçe geliri öngörülerek 659 milyar lira açıklanması başlangıçta öngörüldü ancak ne yazık ki öngörülemez bir trajedi olan asrın felaketinin 6 Şubat'ta yaşanması ile 50 bini aşkın vatandaşımızı kaybetmiştik.
- ❑ Yüzbinlerce yıkımla karşı karşıya kalınmıştı ve depremin ekonomik maliyeti ise resmi makamlarca 104 milyar dolar olarak, açıklandı.
- ❑ Diğer taraftan bilinen bir konu olarak 24 Mayıs seçimleri de vardı ki onun bütçeye yaratacağı maliyet de başlangıçta dikkate alınmamıştı.
- ❑ Dolayısıyla 2023 yılının sonunda bütçe açığı 1 trilyon 375 milyar lira olarak gerçekleşti. Oysa yılın başında ve ek bütçe ile öngörülen açık 659 milyar lira idi. Dolayısıyla bütçe açığı yüzde 108 fazlasıyla realize oldu.
- ❑ 2024 yılı bütçe rakamlarını değerlendirecek olursak;
- ❑ 2023 yılı bütçe giderleri 6 trilyon 585 milyar lira olarak gerçekleşmiş ve 2024 bütçesinde bu giderlerin yüzde 84 artışla 12,1 trilyon liraya ulaşması
- ❑ 2023 yılı bütçe gelirleri 5 trilyon 210 milyar lira olarak gerçekleşmiş ve 2024 bütçesinde bu gelirlerin yüzde 78 artışla 9,3 trilyon liraya ulaşmasıyla
- ❑ Vergi gelirlerinde yüzde 85 artışla 4,5 trilyon lira iken 8,3 trilyon lira,
- ❑ Bütçe açığında ise 1 trilyon 375 milyar liradan 2024 yılında 2 trilyon 654 milyar 800 milyon liraya gelmesi öngörülmüyor.
- ❑ Cari açıkla beraber düşünüldüğünde yüksek bütçe açığının ikiz açık olarak ekonomiyi net bir biçimde zorladığı görülmektedir.
- ❑ Bu durum da yerel seçimlerden sonra yeni vergi artışlarını gündeme getirmektedir.

Kızıldeniz krizinin düşündürdükleri

- ❑ SETA Dış Politika Araştırmacısı Dr. Tunç Demirtaş'ın hazırladığı "Kızıldeniz Güvenliği: Husi Saldırıları ve Artan Jeopolitik Riskler" başlıklı analizde, ekonomik güvenlik konusu uluslararası deniz taşımacılığı şirketlerinin alternatif rotaları, küresel ekonomiye maliyeti ve sigorta risk primleri üzerinden, askeri güvenlik konusu ise Bab'ul Mendeb ve Aden Körfezi güvenliği, Afrika boynuzunda yükselen gerilimin Kızıldeniz güvenliğine etkileri ve Körfez ülkelerinin ve Mısır'ın krize yaklaşımları üzerinden incelendi.
- ❑ Analizde, Husilerin Kızıldeniz güvenliğine yönelik tehdidinin, küresel ekonomik güvenliği ve deniz seyrüseferini etkileyerek tedarik zincirinde aksamalara yol açtığı ve yeni rotalara yönelme eğilimini artırdığı belirtildi.
- ❑ Söz konusu risklerin de küresel ekonomi ve gemi sigortalarındaki maliyetleri giderek artırdığı aktarılan analizde, küresel konteyner sevkiyatının yüzde 30'u dahil olmak üzere, tüm küresel ticaretin yüzde 15'inin Kızıldeniz üzerinden geçtiği, ayrıca küresel tahılın yüzde 8'inin, küresel petrolün yüzde 12'sinin ve sıvılaştırılmış doğal gazın (LNG) ise yüzde 8'inin Kızıldeniz rotasından sevk edildiği kaydedildi.
- ❑ Analizde, Husilerin İsrail'e doğrudan ya da İsrail'e gittiğini iddia ettiği ticari gemilere yönelik saldırılarının savaş primi sigortasını yüzde 500'den fazla oranda artırdığı ve bu durumun da maliyetlerin artmasına sebep olduğunun altı çizildi.
- ❑ Diğer taraftan bu kriz, tıpkı pandemi sürecinde olduğu gibi Türkiye'nin ihracatına katkı sağlayabilir mi?
- ❑ Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) Yönetim Kurulu Başkanı Şerafettin Aras, Kızıldeniz'de yaşanan sorunun Asya ile Kuzey Avrupa arasındaki ticaretin sürdürülebilirliği için Türkiye'nin de içinde bulunduğu Orta Koridor'u eskisinden daha da kritik bir konuma getirdiğini vurguluyor.
- ❑ Gelişmelerin Türkiye'ye yeni fırsatlar sunduğunun altını çizen Aras, "Orta Koridor'un sahip olduğu potansiyeli Avrupa-Asya ticareti başta olmak üzere, dünya ticaretine tamamıyla sunabilmesi için acilen hayata geçirilmesi gereken iyileştirme çalışmaları ve yatırımlarda, Türkiye olarak bölgedeki lojistik gücümüzle lider rol üstlenmeliyiz" diye konuştu.

Yaşlı ve şişko dünya!

- ❑ FT'da Martin Wolf'un hazırladığı, «Küresel ekonomi hakkında gerçekten bildiklerimiz» adlı makalede jeopolitik kısma ve ekonomik krizlere atıfta bulunarak yakın tarihli döngülerden hareketle dünya ekonomisine ne olacağını bilmediğimiz ifade edilmiş.
- ❑ Ancak küresel açıdan beş konunun bilindiğini ve bunlara dair verileri sıralamış: *Demografi, iklim değişikliği, teknolojik ilerleme, bilgiye erişimin kolaylaşması ve büyüme*
- ❑ Demografik verilere göre dünyada doğurganlık oranları düşerken yaşam süresi uzuyor. Sahra Altı Afrika'da bu daha az düşerken gelecekteki dünya nüfusundaki payı yüzde 10 artabilir. Ancak kesinlikle daha çok ve yaşlı bir dünya nüfusuna sahip olacağımız bir gerçek!
- ❑ Teknoloji ilerlerken bilgi birikiminin yaygınlaşması artacak ve bu da farklı değişkenleri ortaya çıkaracak....
- ❑ Dünya, ısınmaya devam ederken dönüşüm yatırımları artacak ve finansmanın önemli bölümü buraya kayacak...
- ❑ Büyüme konusunda ise çok daha eşitsiz bir kritik evreden geçilecek; Maddison'un ve IMF'nin güncellenmiş çalışmalarına göre, dünya ekonomisi 1950'den beri 2009 ve 2020 hariç her yıl büyümüştür. Büyüme ekonomimizin doğasında olan bir özelliktir.
- ❑ Dünya Bankası'nın son Küresel Ekonomik Beklentiler raporunda, 2024'te bizi bekleyen şey ise “felaket bir dönüm noktası: 1990'lardan bu yana son beş yılda görülen en zayıf küresel büyüme performansı; gelişmekte olan her dört ekonomiden birindeki insanların, kriz öncesinde olduğundan daha yoksul olduğu” belirtiliyor.
- ❑ Bununla birlikte ,küresel ekonomik durgunluğun olduğu bir döneme girmiyoruz.
- ❑ **Makaleden bizim çıkarsamamız; yaşlı ve şişko bir dünyada dönüşerek ve eşitsizliklerle boğuşarak mücadele edeceğiz.**

Haftadan kalanlar

- ❑ Ticaret Bakanlığı, 2024 yılında firmaların yönlendirilebileceği hedef pazarlar listesinden İsrail ile birlikte Irak'ı da çıkardı.
- ❑ Hafta sonu Türkiye'nin görünümünü pozitifte çeviren Moody's açıklamasının ardından ATSO Başkanı Ali Bahar "Önümüzdeki aylarda Türkiye'nin kredi notu da artacak" dedi.
- ❑ Almanya ekonomisi 2023 yılında yüksek enflasyonun etkisiyle pandemiden beri ilk kez daraldı.
- ❑ Rusya'dan para transferinde aralık ayında başlayan sıkıntı büyüyor.
- ❑ Husilerin balistik füzeyle saldırısının ardından ABD gemicilere Kızıldeniz'i kullanmamalarını söyledi.
- ❑ Iowa'da Cumhuriyetçi Partinin ön seçimlerini eski ABD Başkanı Donald Trump'ın rahat bir şekilde kazandı.
- ❑ Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan 2024 Büyümenin Geleceği Raporu'na göre, devam eden ekonomik ve jeopolitik şoklarla birlikte 2030'da son 30 yılın en düşük küresel büyüme oranı görülecek.
- ❑ ECB Başkanı Christine Lagarde, AMB tarafından yaz dönemi itibariyle faiz indirimine gidilmesinin muhtemel olduğunu söyledi.
- ❑ İngiltere'de enflasyon yıllık bazda beklentilerin üstünde (yüzde 4,0) artış gösterdi.
- ❑ Konut fiyat endeksi 2023 yılı Kasım ayında üç yılın en yavaş artışını kaydetti.
- ❑ 'Piyasa Katılımcıları Anketi'ne göre; yıl sonu enflasyon beklentisi ocak ayında yüzde 42,04 seviyesinde gerçekleşti. Yıl sonu doları/TL beklentisi ise, 40 TL oldu.
- ❑ Goldman Sachs, Türkiye'de enflasyonun beklenenden daha hızlı gerileyebileceği öngörüsünde bulundu.
- ❑ Vanguard'dan Nick Eisinger, yakın zamanda TL cinsinden devlet tahvilleriyle ilgilenmeye karar verdik" dedi.
- ❑ Motorin fiyatlarında 20 Ocak cumartesi gününden itibaren geçerli olmak üzere 1 lira 15 kuruşluk fiyat artışı bekleniyor.

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi, Aralık 2023

- ❑ Tarım-ÜFE'de (2015=100), 2023 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre %6,34 artış, bir önceki yılın Aralık ayına göre %52,66 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %52,66 artış ve on iki aylık ortalamalara göre %72,04 artış gerçekleşti.
- ❑ Sektörlerde bir önceki aya göre, ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %1,86 artış, balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde %2,62 artış ve tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %6,55 artış gerçekleşti. Ana gruplarda bir önceki aya göre çok yıllık bitkisel ürünlerde %1,98 azalış, canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde %4,96 artış ve tek yıllık bitkisel ürünlerde %11,81 artış gerçekleşti.

	Endeks	Aylık değişim oranı (%)	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)
Tarım-ÜFE	1043,45	6,34	52,66	52,66	72,04
Tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetler	1044,46	6,55	52,46	52,46	73,36
Tek yıllık bitkisel ürünler	1069,48	11,81	55,81	55,81	57,27
Çok yıllık bitkisel ürünler	913,82	-1,98	17,50	17,50	79,48
Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler	1096,10	4,96	76,10	76,10	96,67
Ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetler	1264,85	1,86	57,71	57,71	38,21
Balık ve diğer balıkçılık ürünleri	829,52	2,62	56,20	56,20	62,61

Konut Satış İstatistikleri, Aralık 2023

- Konut satışları 2023 yılında bir önceki yıla göre %17,5 azalarak 1 milyon 225 bin 926 olarak gerçekleşti. Konut satışlarında İstanbul 198 bin 739 konut satışı ve %16,2 ile en yüksek paya sahip oldu. Satış sayılarına göre İstanbul'u 114 bin 432 konut satışı ve %9,3 pay ile Ankara, 65 bin 465 konut satışı ve %5,3 pay ile İzmir izledi. Konut satış sayısının en az olduğu iller sırasıyla 426 konut ile Ardahan, 501 konut ile Hakkari ve 970 konut ile Tunceli oldu.

	Aralık			Ocak - Aralık		
	2023	2022	Değişim (%)	2023	2022	Değişim (%)
Satış şekline göre toplam satış	138 577	207 963	-33,4	1 225 926	1 485 622	-17,5
İpotekli satış	6 042	21 796	-72,3	177 748	280 320	-36,6
Diğer satış	132 535	186 167	-28,8	1 048 178	1 205 302	-13,0
Satış durumuna göre toplam satış	138 577	207 963	-33,4	1 225 926	1 485 622	-17,5
İlk el satış	51 243	77 889	-34,2	379 542	460 079	-17,5
İkinci el satış	87 334	130 074	-32,9	846 384	1 025 543	-17,5